

Denne artikkelen kan kopieres fritt og videreformidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Charlottenlund sanitetsforening

Av Solveig M. Holm

Norske Kvinners Sanitetsforening ble stiftet i 1896, i en tid da unionen med Sverige knaket i sammenføyingene og krig truet. 26. februar møttes en stor flokk kvinner fra forskjellige politiske leire og stiftet foreningen. Fredrikke Marie Qvam (1843 - 1938), som var initiativtaker, ble valgt til formann. Foreningens formålsparagraf ble "At skaffe Sanitetsmateriel til Brug saa vel i Krig, som under Ulykkestilfælde i fred, og at arbeide for at Kvinderne omkring i Landet gjøres fortrolig med den første Hjelp i Ulykkestilfælde". Deres motto ble etter hvert: "I de små ting frihet, i de store ting enighet, i alle ting kjærlighet". I dag er det forenklet til "Omtanke i nærmiljøet".

I 1944 kom en henvendelse fra barneleien i Trondhjem til sanitetsforeningene om hjelp til å få opprettet et barnehospital i byen. Dette kom en ivrig dame på Rotvoll for øret. Hun het Dina Aas, og hun satte straks i gang med å starte en ny forening i nabolaget. Det var allerede sanitetsforeninger på Ranheim og Strindheim, men hun gikk fra dør til dør i Charlottenlundområdet og inviterte kvinner hjem til seg. 17. november 1944 ble Charlottenlund sanitetsforening stiftet hjemme hos Dina Aas. Det ble 42 medlemmer fra starten av, men bare etter to måneder var medlemstallet oppe i

140. Det var godt gjort at så mange ble med, for området var ikke på langt nær så tettbygd som nå, så interessen var stor. Det viste seg å bli bruk for alle, for oppgavene ble mange.

Møtet hos Dina Aas ble åpnet med "Kjærlighet fra Gud". Denne salmen har siden blitt sunget ved starten av alle våre møter, og vi kaller salmen "vår."

Det aller første styret besto av:
 Gudrun Sollie, formann
 Marit Oust, nestformann
 Reidun Pettersen, kasserer
 Åse Hogness, sekretær
 Brit Grenne, styremedlem

Etter et år ble det sendt søknad til Norske Kvinners Sanitetsforening om å bli godkjent som selvstendig forening.

2. mars 1946 forelå svaret, og foreningen ble ønsket til lykke med arbeidet. Foreningen var nå med på ordentlig.

Like før frigjøringen i 1945 kom flyktninger fra Finnmark til Trondheim. Noen av våre medlemmer var med og kokte suppe til dem på Dampkjøkkenet. Der ble de vitne til et rørende gjensyn mellom to flyktninger som hadde kommet bort fra hverandre. En NS-mann som kom inn på kjøkkenet, jaget de ut.

Fest for jugoslaviske (serbiske) krigsfanger 7. juni 1945

Seinere på året foregikk det mye som angikk fredsfeiringen. Vår sanitetsforening arrangerte en fest for de serbiske krigsfangene i Rotvoll leir 7. juni. Det var 230 serbere og ca. 100 fra foreningen som deltok. Festen var i en av tyskerbrakkene som serberne hadde pyntet med vimpler og lyskastere som tidligere var brukt utendørs for å ha kontroll på fangene. Det var dekket flere langbord, og det ble blant annet servert smørbrød med deilig pålegg fra Danskehjelpen. Det ble holdt taler til velkomst for serberne og for 7. juni. Rotvoll sangkor underholdt, og serberne viste folkedans. Det ble et fint minne for sanitetsdeltakerne og sikkert også for serberne.

I mai, måneden før, hadde foreningen stor dukketombola i Moums blomsterforretning i Olav Tryggvasons gate.

Mye måtte ha blitt godt forberedt, for ca. 50 dukker deltok i et brudefølge. Fine var de i hjemmesydde klær, og populære ble de, for det kom inn kr 11 000 på arrangementet. Pengene ble gitt til en planlagt barneavdeling ved Revmatismesykehuset.

I 1948 var det igjen dukketombola i Olav Tryggvasons gate, men nå i Ole Dahls lokaler, og da kom det inn kr 7 500. Disse pengene gikk til støtte for bygging av Revmatismehuset.

Internavisa

Samme året ble en håndskrevet medlemsavis startet. Den har hatt bare to redaktører i tiden frem til nå, så de har vært produktive og utholdende. Avisa består i dag av seks velskrevne bøker som inneholder mye verdifullt stoff fra foreningens historie. Redaktørene leste opp "Avisa" som en del av programmet

Dukketombola i Moums blomsterforretning i Olav Tryggvasonsgate i 1945. Foto utlånt av Charlottenlund sanitetsforening.

på møtene. ”Avisa” var alltid populær, krydret som den var med gode historier og rimbrev fra et av medlemmene. Rimbrevene ga et godt bilde av været, og hva vi foretok oss i foreningen til enhver tid.

Fra husløs til fast møtelokale i Charlottenlund kirke

Husløs var foreningen lenge. Ivrige medlemmer flakket omkring til møter hos medlemmer som hadde store nok stuer til å ta imot, senere til Folkets hus på Ranheim og til en brakke på Øvre Charlottenlund, som sto igjen etter tyskerne. Til sistnevnte sted måtte en til hvert arrangement ta med kopper og kar samt ved til oppvarming. Første faste møtested ble et lokale leid av kjøpmann Ottar Hognes, Nedre Charlottenlund, i 1959. Her fikk foreningen hjelp av ”sanitetsmenn” til å snekre og pusse opp. I 1965 kom den etterlengtede barne- og ungdomsskolen, og da begynte foreningen å holde møter der. I 1974 ble det flytting til Charlottenlund kirke, hvor foreningen siden har holdt til med møter og andre arrangement.

Til sanitetsforeningens 10-årsjubileum i 1954 dukket foreningens eget sangkor opp. De kalte seg ”Lerketrillen” og besto av syv sangglade damer i festlige drakter og fine sangerluer. De spilte på egne instrumenter. De underholdt ved flere anledninger rundt i Trondheim og i sanitetsforeninger i Trøndelag. De var et

Utdrag fra Charlottenlund sanitetsforenings
internavis

”Avisa” 3. mars 1986

Sanitetsnytt av ymse slag har vi alltid spalteplass til. Vi kan for eksempel berette at julemessejungen har hatt sitt femte treff i dag, og de er godt i gang med produksjon av de første julenisser. Gjengen består av 8 håndarbeidsglade damer som møtes hver mandag formiddag året rundt. Det er så vidt det er opphold i ferietiden, det er bare hvis alle 8 har ferie samtidig. Men misforstå oss ikke, hele foreningen arbeider for julemessen. Det blir delt ut materialer og det er en enestående oppslutning om å lage ting til messa. Alle går inn for et godt resultat, og resultatet blir godt!

Det er sagt og skrevet så mye pent om NKS til 90-årsjubileet, så det skal ikke vi begi oss ut på. Vi bare konstaterer at det frøet som Fredrikke Marie Qvam plantet i 1896, har vokst til et stort livskraftig tre med sterke grener. Vi i Charlottenlund sanitetsforening er stolte og glade over å få være en liten kvist på det treet. Vi gratulerer hverandre med 90-årsdagen.

kjærkomment innslag ved mange anledninger.

Sanitetsdamene har hatt fantasi og omsorg for nærmiljøet. Det viser foreningens historie blant annet ved at de i 1959 startet en forening for barn. Foreningen fikk navnet ”Småkløver”. Mange ville være med, og barna lærte å strikke og brodere. Det var også allsang, og det ble fortalt eventyr. En tid ble det prøvd å holde i gang en ungdomsforening. Det var et godt tiltak, men fikk dessverre for liten oppslutning. I flere år strikket ivrige damer votter og sokker som ble gitt til eldre til jul. På den tiden var det nyttige og populære gaver.

Foreningens sangkor "Lerketrillen" startet i 1954. Foran til høyre: Amalie Marie Eggen. Fra venstre: Rikka Skau, Borgny Hansen, Ragnhild Bromstad, Mildrid Olden Berg, Reidun Petersen og Magnhild Alstad. Bilde utlånt av Charlottenlund sanitetsforening.

Spebarnskontroll

Det var Sanitetsforeningen som startet barnekontrollen i området på 1950-tallet. De før omtalte lokalene hos kjøpmann Hognes ble først brukt til dette. Seinere ble lokaler hos Skåren i Hør-løcks vei og på skolen brukt. Det var lettvinnt og hyggelig å gå lokalt til kontroll i stedet for å dra til Ranheim eller til byen. Det førte til at flere barn kom til kontroll, for oppmøtet var svært bra. Damer fra foreningen hjalp til. Foreningens kontroll varte til kommunen overtok i 1974.

Onsdagsklubb og besøkstjeneste for eldre

I 27 år har "Onsdagsklubben" i kirkens "Eldrestue" pågått. Tilbudet har vært for

eldre og funksjonshemmede og har bestått av trim, sang, musikk, utlodning, kaffekos, bokutlån og annen hygge. Mange har gjennom årene benyttet seg av tilbudet. Sanitetsdamene som har tatt seg av "Onsdagsklubben", har utført et fantastisk sosialt arbeid.

Utholdende i mange år var også "Besøkstjenesten" på Brundalen sykehjem. Hver tirsdag i ca. 25 år gikk to sanitetsdamer med handletralle rundt på avdelingene og solgte frukt, ukeblader, sjokolade og toalettsaker. Besøkstjenesten opphørte i 2007, men fortsatt gir sanitetsforeningen en blomsterhilsen til hver beboer til 17. mai og til jul.

Helsekontroll for eldre

I nærmere 46 år har foreningen hatt tilbud om helsekontroll for eldre. Til å begynne med gikk en sykepleier rundt til de eldre. Det var ikke så mange som bodde i området på den tiden, så det var oversiktlig. Dagens helsekontroll foregår i kirka, og tilbudet er en enkel kontroll for de beboerne i området som er 67 år eller eldre. Kontrollen tilbys en gang i året. Urinprøve og blodprøve blir undersøkt, og blodtrykket blir målt. Det er også tid til en liten prat. Kontrollen utføres av en sykepleier. Laget har ingen mulighet for å finne de eldre, så en må melde seg selv, men har en først vært der, blir en innkalt året etter.

Foreningen har også hår- og fotpleie for eldre. Frisøren og fotterapeuten holder til i Sanitetens leide lokaler på nordsiden av kirken. Tilbudet har vært godt benyttet, og time må bestilles.

Helsekontroll og ferietilbud for husmødre

I flere år fra ca. 1963 var det en egen helsekontroll (kreftkontroll) for husmødre, og denne hadde bl. a. tilhold i våre leide lokaler hos kjøpmann Hognes. Denne kontrollen i regi av sanitetsforeningen måtte opphøre da kommunen skulle overta, men så har ikke skjedd.

Foreningen bekostet ca. 1 ukes ferieopphold for husmødre som av ulike årsaker kunne trenge rekreasjon - denne ordningen varte årene 1965 til 1973.

Fra referat i Adresseavisen 1. juni 1948 fra kretsmøte i Sør-Trøndelag sanitetsforening:

”Charlottenlund sanitetsforening vakte den største beundring da det ble kjent at foreningen hadde fått inn 7000 kroner på en dukkeutlodning og i det hele hadde fått inn 22400 kroner til Reumatismesykehuset”.

Fra samme referat: “Valgene ble greit ledet av fru Gunvor Knudsen, formann i Charlottenlund sanitetsforening.”

Aktivitetstilbud til medlemmene

Foreningen har ca. syv møter i året. Programmet varierer mellom opplysende program, sang og musikk eller mannekengoppvisning. Videre blir det gitt orienteringer og holdt årsalg. Ved alle møtene gis det fornuftig og god servering. Vi har hatt hjelpsomme og flinke medlemmer i kjøkkenkomitéene. Praten har gått, og medlemmene har hygget seg.

Hver vår har foreningen arrangert en dagstur rundt i Trøndelag for medlemmer og venner. Det har vært mange interessante turer. I 2004 feiret foreningen 60-årsjubileet sitt med en tur til Savallen. Vi overnattet og hadde et verdig og fint jubileum.

Ikke noe av alt dette har gjort seg selv. Det har stått dyktige og arbeidsomme kvinner bak. Foreningen har hatt modige, velorienterte og dyktige ledere, men de har også hatt samarbeidsvillige medarbeidere som har hjulpet til og støttet. Det har vært en god samarbeidsånd i

foreningen, og mange har ”vokst” med oppgavene.

Aktiviteter som gir foreningen inntekter

Åresalget på foreningens møter gir faste inntekter. Hvert år lages og selges det fastelavnsris. Medlemmene har mye arbeid med dem. Heldigvis hjelper ”sanitetsmennene” til. Bjørkeris skal hentes, buntes, pyntes og deretter selges. Salget går ganske greit og gir fast årlig inntekt.

I hele 46 år har en julemessekomité kommet sammen gjennom hele året, planlagt og laget ting til julemesse. De øvrige medlemmene har også produsert og levert ting til dem. Julemessa har vært populær og har gitt oss bra inntekter for strevet.

Vår og høst har foreningen også hatt utlodning. Mange har fått en ”sanitetsprat” når medlemmer har sittet på Prix-butikken og solgt lodd. I forbindelse med stortingsvalg og kommunevalg har det vært tombolaer utenfor valglokalet på skolen, og det har også gitt inntekter.

Bilde i Adresseavisen 25. november 1975 med denne teksten: “Julemesse. Charlottenlund Sanitetsforening arrangerer i dag julemesse i Charlottenlund kirke. Minst 1200 gjenstander skal selges, alle laget av foreningens medlemmer som har vist en stor vilje til på denne måten å støtte foreningens økonomi. Pengene som foreningen tjener, vil i det alt vesentlige gå til den eldreomsorgen som Charlottenlund Sanitetsforening driver. Bl. annet har foreningen to deltidsansatte søstre som på forskjellig vis hjelper de eldre.

På bildet viser medlemmer i Charlottenlund Sanitetsforening frem gjenstander som skal selges på julemessen i dag. Fra venstre Agnes Valstad, Elisabeth Evensen og Borghild Nielsen.” Bilde utlånt av Charlottenlund sanitetsforening.

Sanitetsforeningen har vært og er en raus giver

Foreningen har gitt penger til mange gode formål, både til fonds og prosjekter Norske Kvinners Sanitetsforening har gått inn for, ikke minst lokale tiltak i byen, deriblant Charlottenlund kirke og noen tiltak for utenlandske trengende barn. De seinere årene har foreningen årlig gitt bort ca. kr 35 000. Foreningen har de siste årene gått med noe underskudd, men heldigvis har vi ennå midler å ta av.

Ledere i Charlottenlund sanitetsforening:

Dina Aas var initiativtaker i 1944	
Gudrun Sollie	1944-1947
Gunvor Knudsen	1947-1950
Marit Oust Nielsen	1950-1955
Reidun Pettersen	1955-1956
Gunvor Knudsen	1956-1958
Reidun Pettersen	1958-1970
Gudrun Solem	1970-1978
Laila Haugen	1978-1990
Gudrun Solem	1990-2000
Herdis Berger	2000-2004
Dagrun Vilvang	2004-

Framtida

Foreningen ønsker unge og godt voksne velkommen som nye medlemmer.

Norske Kvinners Sanitetsforening satte opp kontingenten mye forrige året, noe som gjorde at vi mistet noen medlem-

mer. Fram til 1990 var det hele 350 medlemmer, i dag (2008) er det 119.

Det er hyggelig i sanitetsforeningen. Det er fint bare det å møtes, men også det å gjøre noe bra for samfunnet. En blir kjent med folk i nabolaget, og det gjør at en også treffer kjente i butikken eller når en er ute og går tur.

Kilder:

Samtaler med Gudrun Solem, medlem i Charlottenlund sanitetsforening siden nyttår 1945 og leder i 18 år.

Foreningens mange håndskrevne aviser, protokoller og album.

Solveig M. Holm er utdannet husstellærer fra Statens lærerskole i husstell, Stabekk i 1955 og har bl.a. vært lærer ved Charlottenlund videregående skole. Hun er nå pensjonist og sekretær i Charlottenlund sanitetsforening.

Æresmedlemmer ved jubileet i 2004.

Foran: Svanhild Stavran. Bak - fra venstre: Reidun Pettersen, Borghild Nilsen, Gudrun Solem og Magnhild Alstad.

Bilde utlånt av Charlottenlund sanitetsforening.